

Karel Buls, wereldreiziger met een hart voor Brussel. Uitg. Willemsfonds, Agglomeratieverbond Brussel, de Villegaslaan 41, 1080 Brussel

In 1987 was het 150 jaar geleden dat Karel Buls geboren werd in Brussel, dat hij van 1881 tot 1899 als burgemeester zou besturen. Zoals het past, kreeg hij niet alleen een tentoonstelling, maar ook een boek dat zijn herinnering zal levend houden.

Karel was de zoon van een rijke juwelier-goudsmid, die hem na de moderne humaniora aan het atheneum te Brussel een artistieke opleiding liet volgen o.m. in Frankrijk en Italië. Al kreeg hij dus geen universitaire vorming, hij raakte toch bevriend met de radicaal-liberale jongeren die mekaar vonden aan de U.L.B. rond 1860. In dat Franstalig milieu ontstond toen sympathie voor de Vlaamse Beweging. Die gold immers de taal van de kleine man tegenover die van de aristocraten en van de centrale regering, ze was een uiting van het *self-government*, de zelfstandigheidswil van het volk tegenover de centrale macht. Bovendien beveiligde ze ons land tegen het annexionisme van het despotische Frankrijk van Napoleon III, op wie de radicalen fel gebeten waren. Wilde die België niet evenzeer inlijven als hij in 1860 deed met Nice en Savoye? De literator Charles De Coster is het meest bekende voorbeeld van deze Franstalige „vlaamsvoelenden”. Een aantal van hen zouden ook na de val van Napoleon in 1870 hun houding trouw blijven, en zoals de jurist en literator Edmond Picard steun geven aan de Vlaamse eisen. De twee belangrijkste onder hen waren Charles Buls en zijn schoonbroer Léon Vanderkindere.

De gefortuneerde en ongehuwde Buls kon veel tijd besteden aan de politiek en aan het openbaar leven in het algemeen. De normale weg daarheen was de vrijmetselarij, waartoe hem de toegang op jeugdige leeftijd vergemakkelijkt werd door het lidmaatschap van zijn vader. Zijn bescheiden rol in twee loges wordt verduidelijkt door Roger Desmed. Hij stichtte met de steun van de vrijmetselarij de Onderrichtsbond of *Ligue de l'Enseignement*, die krachtig zou ijveren voor de kwalitatieve verbetering en de uitbreiding van het ongodsdienstig onderwijs. Nog op het einde van zijn leven zou hij met de Onderrichtsbond de leiding nemen van de strijd tegen het wetsontwerp dat schoolplicht wilde invoeren, maar met financiële gelijkstelling van alle schoolnetten. Dit hoofdpunt in Buls' activiteit krijgt het langste artikel in de bundel, door Hubert Rigaux (in mijn exemplaar zijn er wel acht blanco-bladzijden door een fout in de drukkerij).

Buls als vlaamsgezinde wordt behandeld door Harry Van Velthoven, die hier kan samenvatten wat hij uitvoeriger heeft behandeld in deel 4 van *Taal en Sociale Integratie*¹, in zijn artikel *Taal en Onderwijspolitiek te Brussel, 1878-1914*. Als schepen van onderwijs in 1879-1881 voerde Buls Nederlandsta-

1. Uitgave van het Centrum voor Interdisciplinair onderzoek naar de Brusselse taaltoestanden, V.U.B., 1981.

lige klassen in de Brusselse gemeentescholen in. Onder druk van de meerderheid in de gemeenteraad zouden het al vlug transmutatie- en verfransingsklassen worden. Want na 1875 werd de traditionele anti-vlaamsgezindheid van het liberalisme nog versterkt door de bewondering voor de antiklerikale Franse republiek.

Onder Buls' burgemeesterschap kreeg Brussel eindelijk zijn Vlaamse schouwburg. De lange voorgeschiedenis daarvan wordt ons verteld door Hugo Meert. Wist u dat het Buls was die de Grote Markt liet restaureren? Architect Jan Apers behandelt zijn ijveren voor de „pittoreske” stedebouw, tegen de grootchaligheid die werd bepleit door koning Leopold II. Het was onder meer wegens zijn onenigheid met de vorst, dat Buls in 1899 ontslag nam als burgemeester. Hij nam toen de tijd voor wereldreizen, die wel in de titel van deze bundel vermeld worden, maar waar we verder niets over vernemen.

Een prettig stuk over Buls en Vanderkindere door André Monteyne besluit dit boek, dat was ingeleid met een biografisch overzicht in telegramstijl door Yvo Peeters. Eigenlijk blijven we nog wat op onze honger, omdat er meer werd geschreven over de problemen waarmee Buls zich heeft beziggehouden, dan over zijn persoon en zijn optreden zelf. Is het omdat hij zijn papieren onvoldoende bewaard heeft?

Lode WILS